

Щодо перекладу книги «The da Vinci Code»

Книга „Код да Вінчі“ (2006, ISBN 966343340X) (укр. „ДА ВІНЧІВ ТАЙНОПИС“) перекладена гарно. Але є зауваження.

I. Логіка.

Дратують місця, важкі для зрозуміння внаслідок спотвореної перекладом логіки тексту. Є декілька таких місць, на яких моє читання мимоволі гальмувалося в розпачі нерозуміння пов'язань. Так, що я змушений був розшукати англійський текст для заспокоєння обуреного сумління. Ось ці місця.

1. На сторінці 475, в „епілозі“ читач наштовхується на речення: „Те, як Соньєр написав слово «Roslin», щоб підкреслити його походження“ – і впадає в легку паніку, гарячково намагаючись зрозуміти, – а як же Соньєр написав-було це таємниче слово? Спокійно читачу! Ваш мозок іще не хворий, та й пам'ять не склеротична! Перекладач всього-на-всього **випустив з перекладу** ключову фразу – „*Roslyn, в первісному написанні «Roslin» (originally spelled «Roslin»)*“ – на сторінці 453 в другому відступі розділу 104, таким чином зігнував центральну частину загадки!

Справа в тім, що, почавши з розділу 104, в повісті використовується свого роду гра слів, властиво, жонглювання двома різними написаннями назви каплиці Рослін. Всюди в тексті від Автора вживається сучасне написання **Roslyn**, яке не особливо натякає на походження назви, а у вірші Соньєра цитується написання **Roslin**, яке чітко розпадається на два слова **Rose Line**. Те саме і у наведеному в тексті повісті написі на дощечці при вході до каплиці (стор. 455, розділ 104). Але, один раз згрішивши, перекладач уже не може вибратись на тверду землю, і на цій-же сторінці, після назви дощечки **Roslin**, замість дослівно (в силу логіки інтриги) перекласти фразу „**This ancient spelling**“ (написання), пропонує вільний переклад „ця старовинна назва“, що аж ніяк не пояснює „**Те, як Соньєр написав слово Roslin,**“ пізніше на стор. 475.

З поваги до читача, можна було-би дотримуватися якоїсь подібної гри правопису (наприклад, Рослайн чи Рослин і Розлін, або Розелін) також і в українському перекладі на сторінках 453, 454, 455, 461, 470, 475, аби не дурити підступно його уваги.

Наступні місця, де переклад гальмує логіку сприйняття:

2. Розділ 1, стор. 15, рядок 2 здоліни:

Судова поліція (Police Judiciaire) до цього часу в Україні звалась, як правило, кримінальною.

3. Розділ 6, стор. 48, рядок 9 здоліни:

„**Невидиме світло**“ звучить інтригуюче... Світло, за означенням, – це виключно, і тільки, те, що ми *бачимо*. В оригіналі **темне** світло, яке в укр. мові прийнято називати фіолетовим світлом, по-фізичному – невидимим **випромінюванням**, або ж **чорним**, або **темним**, світлом (Словник фіз. лексики, Київ, 1996; *Англо-русский физич. словарь*, Москва, 1968)

4. Розділ 32, стор. 149, рядок 1:

„Світильник у формі перевернутої піраміди“ – йдеться про *освітлювальну шахту*, яка пропускає *природне денне світло* (skylight!!), а зовсім не про „світильник“.

5. Розділ 48, стор. 220, рядок 12 здоліни:

„Ключ до сховища?“ – Краще було-б ужити слово, яке хоч трішки нагадувало-би *склепіння*, наприклад: ключ до склепу, до льоху, до пивниці, до підземелля (The key to the vault.)

6. Розділ 48, стор. 221, рядок 14:

„Мене **цікавлять передусім** символи, пов'язані зі Святим Граалем“ – логічний наголос тут покладено на слова *символи* та *Грааль*, тоді як він мав-би падати на слово *цікавлять* (себто, решта *не цікавить*). Я-би пропонував переставити слова: „Мене **передусім цікавлять** [тільки самі] символи, пов'язані зі Святим Граалем.“ (My **interest is primarily** symbologic).

7. Розділ 48, стор. 223, рядок 11:

„...влаштував їй гру в пошуки скарбу – *preuves de mérite*.“ Французький вираз можна було-б і перекласти, щоб недосвідченого читача самою будовою речення не провокувати до хибного припущення, наче-б то «*preuves de mérite*» дійсно означає пошуки скарбу (!). До речі, в оригіналі маємо „полювання на скарб“, що ближче натякає на „доказ вдатности“ (*preuves de mérite*)

Одне нехтування увагою читача, яке волає до неба о помсту:

8. На сторінках 357 (розділ 82), 374 (розділ 85), 398 (розділ 92) є вірш:

В Лондоні папа рицаря ховав,
Його **плід** гнів священний накликав,
В **утробі сім'я**, Рожі **плоть** – а де
На гробі куля, що до них **веде**?

Скажіть чесно, чи **плід** з першого рядка не асоціюється в голові читача із **сім'ям в утробі плоти** з другого рядка? Особливо в книзі, лейтмотивом якої є вагітність, як результат не схвалюваного Церквою людського злягання?

Одразу за віршем – коментар від імені героя (стор. 357, рядок 9):

„У Лондоні похований рицар. Цей рицар **займався** чимось таким, що розсердило Церкву.“

Яким це таким ганебним ділом **займався** рицар?

А не тут-то було! Виявляється, рицар придумав закон всесвітнього тяжіння, а **займався** геліоцентричною сонячною системою!

Просто перекладачеві варто було менше напускати туману, а в повній відповідності з **логікою англійського тексту** перекласти хоча-би й так:

„В Лондоні Папа рицаря ховав,
Плід його **праці** гнів священний накликав,
В утробі сім'я, Рожі плоть – а де
На гробі куля, що про це **рече?**“

„У Лондоні похований рицар. Цей рицар, **працював** над чимось таким, що розсердило Церкву.“

I, до речі, писати Папа з великої літери, у відповідності до гри слів англійського оригіналу (Папа римський – прізвище Папа)

Порівняйте:

In London lies a knight a **Pope** interred.
His **labor's** fruit a Holy wrath incurred.
You seek the orb that ought be on his tomb.
It **speaks** of Rosy flesh and seeded womb.

A knight who **labored** at something that angered the Church.

9. Розділ 90, стор. 392, рядок 11:

„Особливо турбує **номер чотири**. Жака Соньєра прослуховували.“ Насправді під номером чотири в переліку, який передую цитаті, значиться... Мішель Бретон! Все просто: прізвище Жака Соньєра (JACQUES SAUNIÈRE – Curator, Musée du Louvre) в українському перекладі **елементарно опущене**. Головного героя забули!!

10. Розділ 96, стор. 413, рядок 5 здоліни:

„Пролунав постріл і Сайлас **відчув між ребрами пекучий біль**. Ошалілий від люті, він почав стріляти по (до?) трьох поліцейських; **із ран бризнула кров**.“

Увагу читача спочатку зосереджують на пораненні Сайласа (між ребрами пекучий біль), і ось негайно далі: із ран бризнула кров.

Чи Ви в стані миттєво, у відповідності з динамікою оповіді, зорієнтуватися, із **чиїх ран** бризнула кров?

Англійський оригінал і в цьому випадку виказує більше поваги до читача: „з **них** (поліцейських) бризнула кров“:

...he opened fire at all three officers, their blood spraying.

11. Розділ 74, стор. 332, рядок 3 здоліни:

„...всі знову **заговорили** ритмічно“ – але ж йдеться не про гутірку, балачку, бесіду чи розмову, а про *наспів, співомову, словоспів*. Непорозуміння в сприйнятті тексту (*chanting grew steady* – це не те саме, що *chat, talk, conversation*) частково зняло-б ся варіацією перекладу, наприклад: *йняли промовляти (мовити) ритмічно*.

II. Один вульґаризм:

Мова повісті традиційна, легка до зрозуміння, без викрутасів, але і позбавлена вульгарностей (як і мова оригіналу). Єдиним разючим місцем є настирливе вживання слова **мандраж** (розділ 4, стор. 27, рядок 16; розділ 6, стор. 43, рядок 20, і далі в наступних розділах). Як на мене, це слово повністю випадає зі стилю лексики решти тексту. Я не проти натуралістичних текстів. Слово **мандраж**, однак, на пасує до того рівня пристойности, якого дотримується перекладач в повісті загалом. Цей вульґаризм (швидше, просторіччя) непотрібно спиняє увагу, вистрілюючи з тексту. Перекладачеві, ясна річ, відомі синоніми: моторошне відчуття, тривога...

III. Лексикографія.

Переклад практично вільний од кацапізмів. Децицію приватних (суб'єктивних) зауважень щодо українського стилю все-ж додамо:

Комод: в укр. мові бажано вживати у жіночому роді (комода) (розділ 2, стор. 17, рядок 4 здоліни) – гляди *Голоскевич, Правописний словник, 1994.*

Лептоп (laptop): Не обійтись без засмічення? Тішить, що перекладач знає різницю між *laptop, notebook, ordinateur portatif* (переноска), але не тішить, що українська мова, на думку такого фахівця, як перекладач, настільки інтелектуально примітивна та обмежена в історичному об'ємі, що з неї не видушиш підходяшого слова (розділ 4, стор. 33, рядок 3 здоліни).

Месьє означає *пане, панове*, і немає потреби вкраплювати цей галліцизм. Панове (згідно панство) прекрасно себе чує і в українському тексті (розділ 4, стор. 34, підсторінкова вилучка, рядок 2 здоліни)

Сексуальне кохання – тілесне, статеве (досить модних звироднілих засмічень!) (розділ 6, стор. 46, рядок 1)

Salle des **Etats** – правильно **États** (розділ 23, стор. 124, рядок 7 здоліни; розділ 26, стор. 129, рядок 5 здоліни)

У протилежному напрямку: краще – в напрямі (розділ 35, стор. 166, рядок 12)

Присягся: краще – присягнув (розділ 48, стор. 222, рядок 2 здоліни)

Прикрашеними **бахромою**: краще – тороччям, тороками, пацьорками (розділ 54, стор. 243, рядок 4)

„Ленгдон помітив, як на її обличчі промайнула ледь **уловима** посмішка“: особисто мені не смакує віддієслівний іменник „уловима“. Можна вжити синоніми, наприклад: „Ленгдон помітив (зауважив, побачив), як на її обличчі промайнула ледь уловна, видна (помітна) посмішка.“ (розділ 67, стор. 307, рядок 9 здоліни) – гляди „*Словник синонімів української мови*“, Київ, 2006, у двох книгах.

„...усе валилося наче **картковий будиночок**“: краще – паперова буда. (розділ 75, стор. 334, рядок 2 здоліни)

„...сотні птахів із білими **грудками**“: краще – з білими грудницями (розділ 94, стор. 404, рядок 8)